

високоерудованих та малопродуктивних земель. Реалізація такого підходу можлива за умови організації ландшафтно-адаптованого використання земель.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бистряков І. Децентралізація управління природними ресурсами / І. Бистряк, Д. Клиновий, В. Матюха // Наукові статті: Екологія, IT інновації та захист довкілля [Електронний ресурс]. Режим доступу – <http://ecoukraine.org>.
2. Костишин О.О. Управління земельними ресурсами в умовах децентралізації. / О.О. Костишин // II Міжнародна Науково-практична конференція. Розвиток економічної системи в умовах глобалізації. – Полтава, 2015. – С. 68-70.
3. Тертяк А.М. Інституційні заходи щодо підвищення ефективності управління планування розвитку землекористування територіальних громад в межах територій сільських (селищних, міських) рад // А.М. Тертяк. [Електронний ресурс]. Режим доступу – dea.gov.ua.
4. Хлобистов Є. Децентралізація висуває нові вимоги до екологічної політики / Є. Хлобистов, О.Кобзар, І. Патока // [Електронний ресурс]. Режим доступу – <http://ecos.kiev.ua>.
5. Царик Л.П. Географічні засади формування і розвитку природоохоронних систем Поділля: концептуальні підходи, практична реалізація / Л.П. Царик – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – 320 с.

Ярмакова А.

Науковий керівник – проф. Сивий М. Я.

ОЦІНКА РЕЛЬЄФУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДЛЯ ПОТРЕБ РЕКРЕАЦІЇ

Актуальність дослідження. Як складова частина природних комплексів рельєф виступає важливою умовою і ресурсом розвитку рекреації. Крім цього, рельєф може відігравати роль інформаційного ресурсу для рекреації через такі ознаки як естетичність (привабливість) та науково-освітня функція. Для гірських територій, до яких відносять Українські Карпати, рельєф виступає важливою умовою і ресурсом розвитку таких туристичних занять як гірськолижний, гірський (спортивно-пішохідний), пізнавальний природничий, культурно-пізнавальний, відпочинково-оздоровчий, кінний та велотуризм [2].

Питання оцінки природних ресурсів для рекреації розглядалися у працях Н. Фоменко, П. Масляка, О. Бейдика, Л. Царика, а придатність рельєфу Українських Карпат для рекреації оцінено Я. Кравчуком.

Метою дослідження є проведення оцінки рельєфу Закарпатської області для застосування в рекреації.

Виклад основного матеріалу. В роботі обчислено показник атракційності рельєфу Закарпатської області за адміністративними районами. Для оцінки орографічних ресурсів включено такі показники як вертикальний поділ поверхні (амплітуда висот) та особливості рельєфу Закарпатської області.

Найбільш придатними для рекреації є райони, у яких велика амплітуда висот, тому визначалися вертикальний поділ поверхні (максимально в 5 балів, інші бали присвоювалися пропорційно). Дані показані у таблиці 1.

Пізніше проведена оцінка особливостей рельєфу Закарпатської області за методикою Н. Фоменко [3]. Найвищим балом (5) оцінено середньогір'я сильнорозчленовані плосковершинні (з висотами до 2000 м над рівнем моря), 4 бали - середньогір'я поперечнорозчленовані вузькогребеневі та середньогір'я сильнорозчленовані гостровершинні, 3 бали - низькогір'я вулканічні поперечнорозчленовані та низькогір'я міжгірні терасовані долини і улоговини, 2 бали - низькогір'я повздовжньорозчленовані пологовершинні та низькогір'я асиметричні розчленовані (з висотами до 1000 м н.р.м.), і найменш придатними оцінено рельєф низовин акумулятивних алювіальних та терасованих річкових долин у 1 бал. У таблиці 2 подана шкала оцінок орографічних ресурсів Закарпатської області.

Таблиця 1

Орографічні характеристики території Закарпатської області

№ п/п	Райони	Найвища абсолютна висота, м	Найнижча абсолютна висота, м	Вертикальний поділ поверхні (амплітуда висот), м	Бальна оцінка амплітуд висот
1.	Берегівський	250	105	145	1
2.	Великобerezнянський	1463	173	1290	4
3.	Виноградівський	660	105	555	2
4.	Воловецький	1681	339	1342	4
5.	Іршавський	1977	120	1857	5
6.	Міжгірський	1719	317	1402	4
7.	Мукачівський	1018	101	917	3

ГЕОГРАФІЯ

8.	Перечинський	1479	153	1326	4
9.	Рахівський	2061	269	1792	5
10.	Свалявський	1681	200	1481	4
11.	Тячівський	1630	197	1433	4
12.	Ужгородський	1018	101	917	3
13.	Хустський	1134	133	1001	3

За попередніми даними обчислено показник атракційності рельєфу за формулою (1.1) [1]:

$$K_A = A / A_{\max}(1.1)$$

де K_A - коефіцієнт атракційності природних рекреаційно-туристичних ресурсів;

A - сума балів певного району;

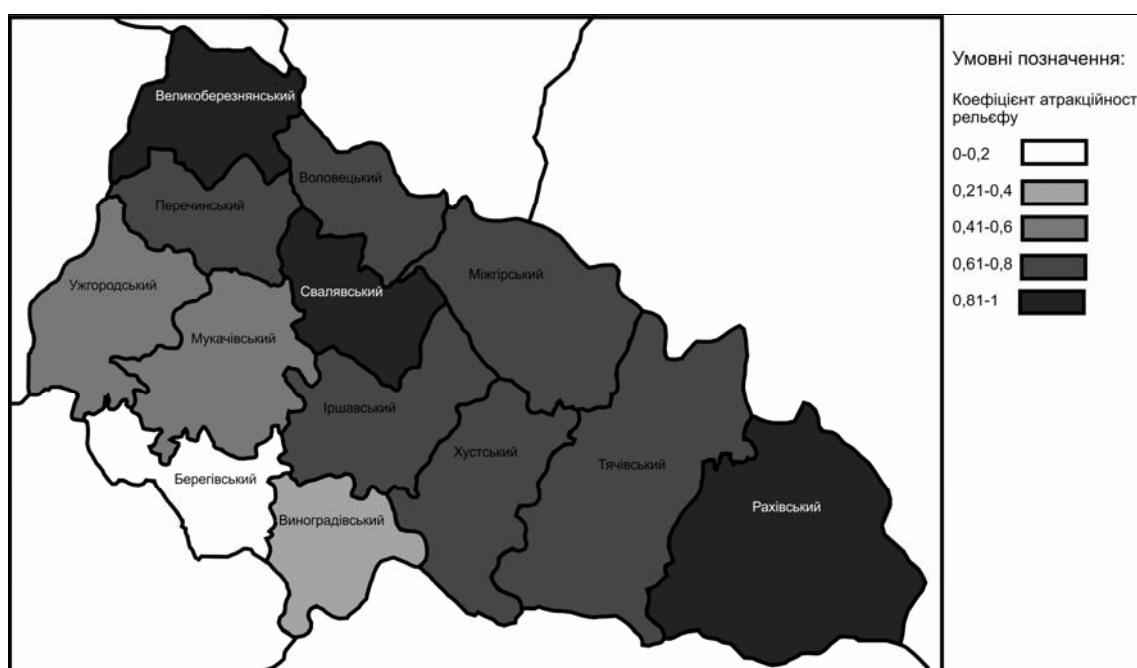
$A_{\max}$ - максимально можлива сума балів на території дослідження.

Звичайно, отриманий результат потребує градації за шкалою від 0 до 1. Поділивши їх на 5 якісних параметрів атракційності, дістаємо ранжування рівнів природної привабливості рекреаційно-туристичних ресурсів: 0,81 – 1 – унікальні; 0,61 – 0,8 – високоатракційні; 0,41 - 0,6 – середньоатракційні; 0,21 – 0,4 – малоатракційні; 0 – 0,2 – неатракційні.

Таблиця 2

Шкали оцінок орографічних ресурсів Закарпатської області

Показники та параметри оцінки	Бальна оцінка				
	1	2	3	4	5
Особливо-сті рельєфу	Низовини акумулятивні алювіальні та терасовані річкових долин	Низькогір'яповздовжньорозчленовані пологовершинні; Низькогір'ясиметричні розчленовані	Низькогір'я вулканічні поперечно розчленовані; Низькогір'я міжгірні терасовані долини та улоговини	Середньогір'япоперечно розчленовані вузько гребеневі; Середньогір'я сильнорозчленовані гостровершинні	Середньогір'я сильнорозчленовані плосковершинні
Вертикальний поділ поверхні, м	145-488	488-831	831-1174	1174-1517	1517-1860

Рис. 1 Картосхема придатності рельєфу Закарпатської області для рекреації

Відповідно до оцінки атракційності рельєфу побудовано картосхему придатності орографічних ресурсів Закарпаття для рекреації (рис. 1).

Як видно зі схеми, найвищою атракційністю характеризується рельєф у Великоберезнянському та Свалявському районах, з коефіцієнтом від 0,81, що є унікальним, а найменшою – у Берегівському, менше 0,2 і вважається неатракційним.

За розрахунками, найбільш придатними для рекреаційної діяльності є амплітуди висот в Іршавському та Рахівському районах, – 1857 м і 1792 м відповідно, а найменш придатним – в Берегівському, з вертикальним поділом поверхні 145 м.

За особливостями рельєфу найефективніше для різних видів рекреації можуть використовуватися Великоберезнянський та Свалявський райони, у яких переважають середньогір'я сильнорозчленовані плосковершинні. Найменш придатним є Берегівський район, у якого в рельєфі домінують низовини акумулятивні алювіальні та терасовані річкових долин.

Висновки. За результатами досліджень Закарпатська область є досить сприятливою для ведення рекреаційної діяльності. Найбільші коефіцієнти атракційності обчислено у Великоберезнянському та Свалявському районах, а найменший – у Берегівському. Також для визначення комфортності рельєфу для рекреації оцінено амплітуди висот та особливості рельєфу. Найбільш придатними за даними показниками виявились Іршавський, Рахівський, Свалявський та Великоберезнянський райони, а найменш придатним – Берегівський район.

ЛІТЕРАТУРА

1. Івануник В.О. Концепції оцінки рекреаційно-туристичних ресурсів : навч. посібник / В. О. Івануник - Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011.- 84 с.
2. Кравчук Я. Рекреаційна оцінка рельєфу Українських Карпат / Я. Кравчук, Ю. Зінко, В. Брусак, Р. Гнатюк, Д. Кричевська // Проблеми геоморфології і палеогеографії Українських Карпат і прилеглих територій : збірник наук. праць. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. – С. 267–273.
3. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія / Н. В. Фоменко. – Київ: Центр навчальної літератури, 2007. – 312 с.

Гульовата Х.

Науковий керівник – доц. Гавришок Б.Б.

ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ТЕРЕБОВЛЯНСЬКОГО РАЙОНУ: СУЧАСНА СТРУКТУРА ТА ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ

Теребовлянщина, як і вся територія Західного Поділля, характеризується тривалою історією освоєння та значною антропогенною перетвореністю. Регіон завжди був і залишається аграрним, що зумовлює виключну важливість та значну освоєність його земельних ресурсів. В результаті аграрного освоєння досліджуваної території структура природних угідь зазнала значних змін, що призвело до виникнення комплексу екологічних проблем. Тому вивчення впливу людини на природні компоненти і процеси є актуальною науковою проблемою.

Аналіз публікацій свідчить про активне вивчення означених проблем на рівні держави та окремих великих регіонів (областей, економічних районів) і малу увагу до них в межах окремих адміністративних районів. Проблема використання земельних ресурсів присвячені роботи Ф. Кіпчача, П. Сухого, М. Заячука, М. Питуляка, Б. Заблоцького, Б. Гавришка, С. Гулика, З. Герасимів, І. Касіяника та багатьох інших.

Зокрема, Кіпчач Ф. [3] проаналізував структуру земельного фонду України відповідно до земельного кодексу держави, висвітлив сучасний стан використання земель різних категорій у розрізі областей, а також проаналізував чинники погіршення стану земель. Сухий П. О. [4], вивчаючи західноукраїнський регіон, дослідив компонентну структуру земельного фонду та особливості його територіальної диференціації, визначив рівень забезпеченості населення досліджуваної території сільськогосподарськими угіддями.

У межах Теребовлянського району вивченням земель, переважно сільськогосподарського призначення, займається Гулик С. В. [1]. Його роботи присвячені переважно аграрному освоєнню лучного-степу «Панталіха», що існував на межиріччі рік Стрипа і Серет.

Комплексні роботи, присвячені конструктивно-географічним дослідженням земельних ресурсів Теребовлянщини на сучасному етапі практично відсутні.

Об'єктом нашого дослідження є земельний фонд Теребовлянського району. Предметом – геопросторові закономірності господарського використання земельних ресурсів Теребовлянського району, їх сучасна структура, передумови формування та шляхи оптимізації.

Метою роботи є аналіз і оцінка сучасної структури земельних ресурсів Теребовлянського району, ретроспективно-географічне дослідження причин її формування, та пошук шляхів оптимізації.

Під час дослідження були використані такі методи: